

Brüsszel, 2018.3.6.
COM(2018) 87 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**a halak leölésük során való védelmére vonatkozó követelmények bevezetésének
lehetőségéről**

(EGT-vonatkozású szöveg)

1. Bevezetés

A tenyésztett halak az állatok leölésük során való védelméről szóló 1099/2009/EK tanácsi rendelet¹ (a továbbiakban: rendelet) hatálya alá tartoznak. Ugyanakkor csak a 3. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott általános rendelkezés vonatkozik a tenyésztett halakra: „Az állatokat a leölés és a kapcsolódó műveletek során meg kell kímélni minden elkerülhető fájdalomtól, szorongástól vagy szenvedéstől.”

Emellett a rendelet 27. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „A Bizottság [...] jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a halak leölés során való védelmére vonatkozó rendelkezések bevezetésének a lehetőségéről, az állatjóléti, valamint a társadalmi-gazdasági és környezeti hatások figyelembevételével.”

E jelentés célja a rendelet 27. cikke (1) bekezdésének való megfelelés. A jelentés tartalmazza a levágáshoz kapcsolódó társadalmi-gazdasági hatások elemzését. A lehetséges környezeti hatások azonban nem szerepelnek ebben a jelentésben, mert elhanyagolhatónak tekinthetők a leölés során².

A jelentés emellett az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiában (2012–2015)³ felsorolt cselekvések közé tartozik.

A Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatal (OIE) a tenyésztett halak emberi fogyasztást célzó elkábításának és leölésének állatjóléti szempontjaira vonatkozó iránymutatást⁴ fogadott el. Ez az iránymutatás az Európai Unión belül is lényeges, mert valamennyi uniós tagállam OIE-tagállam.

Az Európai Unióban tenyésztett fő halfajták vonatkozásában az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) 2009-ben számos véleményt⁵ tett közzé a kábítás és leölés során használt fő rendszerek állatjóléti szempontjaival kapcsolatban. Ezek a vélemények arról tanúskodnak, hogy az akvakultúra-ágazatban kihívásokkal jár a halak megfelelő jólétének biztosítása a leölésük során. Kockázatalapú megközelítés alkalmazásával az alábbi fő veszélyek kerültek azonosításra:

---

¹ HL L 303., 2009.11.18., 1. o.

² Általánosabban véve, az akvakultúrák termelés környezeti hatása fontos, ezért az uniós akvakultúra fenntartható fejlesztésére vonatkozó bizottsági stratégiai iránymutatás négy prioritási területének egyike: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/aquaculture/index_en.htm

³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és a Gazdasági és Szociális Bizottságnak az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiáról (2012–2015), COM(2012) 6 final/2.

⁴ Víziállat-egészségügyi Kódex, 7.3. fejezet: A tenyésztett halak emberi fogyasztást célzó elkábításának és leölésének állatjóléti szempontjai: http://www.oie.int/index.php?id=171&L=0&htmfile=chapitre_welfare_stunning_killing.htm

⁵ Az állategészségügyi és állatjóléti testület tudományos véleményei az Európai Bizottságnak a tenyésztett halak elkábítása és leölése során használt fő rendszerek fajspecifikus állatjóléti szempontjaival kapcsolatos kérése vonatkozásában

Tenyésztett ponty: <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1013>

Tenyésztett szívárványos pisztráng: <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1012>

Tenyésztett aranydurbincs és farkassügér: <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1010>

Tenyésztett lazac: <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1011>

- 1) bánásmód vagy a kapcsolódó eljárások (például zsúfoltság, szivattyúzás, szárazon töltött idő);
- 2) vízminőség a tartályban;
- 3) kábítási és leölési módszerek.

Az EFSA megállapította, hogy sok módszer és berendezés a halak nem megfelelő jólétéhez vezet. Az EFSA ezért a levágást megelőző, illetve a kábítási és leölési műveletek tekintetében is ajánlásokra tett javaslatot. Emellett azt is kihangsúlyozta, hogy valamennyi vizsgált halfaj vonatkozásában komoly lehetőségek adódnak új kábítási vagy leölési módszerek kidolgozására.

E jelentés elkészítéséhez nyújtott segítségként 2016-ban sor került egy kiválasztott külső vállalkozó által elvégzendő független vizsgálati jelentés⁶ megrendelésére. A megrendelt tanulmány célul tűzte ki az európai akvakultúra jelenlegi állatjóléti gyakorlataival kapcsolatos információgyűjtést – különösen a tenyésztett halak levágásának vonatkozásában –, illetve annak elemzését, milyen mértékben maradnak megoldatlanok a halak jóllétével kapcsolatos kérdések. A tanulmány figyelembe vette a bevált állatjóléti gyakorlatok alkalmazásával kapcsolatos költségeket, a gazdasági helyzetet, a versenyképességre gyakorolt hatásokat és egyéb tényezőket. A tanulmány az alábbi öt legfontosabb tenyésztett halfajra összpontosított a kiválasztott EGT-országokban annak érdekében, hogy általános képet kapjon az európai akvakultúra jelenlegi helyzetéről: lazac (hidegvízi tengeri); ponty és szivárványos pisztráng (édesvízi); farkassügér és aranydurbincs (mediterrán tengeri), a lenti 1. táblázatnak megfelelően.

Az állatjóléti gyakorlatok értékelése során használt referenciák az OIE által a tenyésztett halak emberi fogyasztást célzó szállítása, illetve elkábítása és leölése vonatkozásában kidolgozott nemzetközi állatjóléti szabványok. Emellett sor került az EFSA levágással kapcsolatos ajánlásainak figyelembevételére. A tanulmány a 2009–2013 közötti időszakot⁷ fedi le, hogy lehetővé tegye az OIE szabványaiban előírt vagy az EFSA által javasolt gondozási, szállítási és kábítási/leölési módszerek felé történő elmozdulás értékelését. A széles körű és megbízható adatgyűjtés érdekében sor került valamennyi érdekelt fél – például a tagállamok, az ágazat, a tudósok, a berendezések gyártói és az állatjóléti szervezetek – felkeresésére és nyílt, célzott konzultációk során történő közreműködésére.

---

⁶ A tenyésztett halak jóléte: Bevett gyakorlatok a szállítás és a levágás során, végleges jelentés (2017), <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>

⁷ Ezek azok a legutolsó évek, amely vonatkozásában elérhetők az Eurostatnak és a HTMGB-nek (Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság) az ágazat termelésével és gazdasági teljesítményével kapcsolatos adatai.

Ez a jelentés a következő információforrásokon alapul:

1. a tenyésztett halak jólétéről szóló, fent említett vizsgálati jelentés, amelynek részét képezik az alábbiak:
  - másodelemzés: a szakirodalom áttekintése és adatbázisokban való keresés a Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság (HTMGB)⁸ és az Eurostat adatainak felhasználásával; más forrásokból, többek között az uniós, EGT-szintű és nemzeti szintű ágazati szervezetektől származó adatok;
  - konzultáció: online felmérés során gyűjtött adatok; az érdekelt felekkel folytatott célzott interjúk, és fókuszcsoporthoz, például az akvakultúra-szövetségek, a nemzeti és regionális közigazgatás és a termelői csoportok képviselői, valamint egyéb érdekelt felek a tanulmány által lefedett egyes országoknak megfelelően;
2. a Bizottság áttekintő jelentése az úszós halfajok akvakultúrájára vonatkozó szabályok végrehajtásáról⁹.

1. táblázat A tanulmányban szereplő EGT-országok¹⁰

Halfajok**	A tanulmányban szereplő ország	Az európai haltermelési rangsorban elfoglalt hely	Termelt mennyiség (tonna) 2014-ben*	A termelés típusa
Lazac 	Norvégia (NO) Egyesült Királyság (UK) Írország (IE)	1 2 4	1 290 000 163 347 10 000	Hidegvízi tengeri
Ponty 	Lengyelország (PL) Cseh Köztársaság (CZ) Németország (DE)	1 2 4	18 000 17 833 5 285	Édesvízi
Szivárványos pisztráng (Nagy (N) és adag (A)) 	Dánia (DK) Franciaország (FR) Olaszország (IT) Lengyelország	(N4 és A3) (N3 és A4) (N9 és A2) (A5)	38 091 34 000 38 800 17 500	Édesvízi

8

http://ec.europa.eu/fisheries/partners/stecf/index_en.htm

9

Áttekintő jelentés az úszós halfajok akvakultúrájára vonatkozó szabályok végrehajtásáról (2015),

http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95

10

A táblázatok és adatok „A tenyésztett halak jóléte: bevált gyakorlatok a szállítás és a levágás során” című, közzétett vizsgálati jelentésből (<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>) származnak.

Farkassügér 	Görögország (GR) Spanyolország (ES) Olaszország	2 3 4	42 000 17 376 6 500	Mediterrán (melegvízi)
Aranydurbincs 	Görögország Spanyolország Olaszország	1 3 4	71 000 16 230 8 200	Mediterrán (melegvízi)

* Forrás: FEAP, 2015¹¹ ** A képek forrása: https://ec.europa.eu/fisheries/marine_species_en

2. Fő megállapítások

2.1. Állatjóléti gyakorlatok a levágás során

A levágási folyamat az alábbi szakaszokat foglalja magában: gondozás, befogás, kábítás és leölés. A kábítás eszméletvesztést okoz, illetve az érzékelés elvesztését eredményezi az egyébként elkerülhető stressz, kényelmetlenség vagy fájdalom nélkül. Néhány módszer esetében halált is okozhat. Ha a kábítási módszer visszafordítható vagy nem okoz halált, leölést eredményező módszernek kell követnie. A 2. táblázat áttekintést nyújt a kábítás, a kábítás/leölés és a leölés céljából használt módszerekről, valamint azok előnyeiről és hátrányairól.

2. táblázat Áttekintés a kábítás, a kábítás/leölés és a leölés céljából használt módszerekről, valamint azok előnyeiről és hátrányairól

Kábítás vagy kábítás/leölés	Halfaj	Előny	Hátrány
Elektromos kábítás	Lazac Szivárványos pisztráng Ponty	– A hal azonnal elkábulhat. – Lehetővé teszi a rigor mortist megelőző filézést.	– Hatékony leölési módszerre van szükség. – A test sérülhet. – Hatással lehet a termék minőségére; a halak eltérő ellenállása miatt előfordulhat, hogy a halak nem kábulnak el*.
Szén-dioxidos kábítás	Szivárványos pisztráng		– Sok stresszel jár.
Ütés	Lazac	– A hal azonnal elkábulhat. – Helyes alkalmazás esetén végleges.	– A méretbeli különbségek miatt a halak nem kábulnak el. – Sérülhet a fej.

¹¹ FEAP, 2015, Jelentés az európai akvakultúrás termelésről (2005–2014), www.feap.info/shortcut.asp?FILE=1402

Kábítás vagy kábítás/leölés	Halfaj	Előny	Hátrány
		– Lehetővé teszi a <i>rigor mortis</i> megelőző filézést.	
	Ponty	– Helyes alkalmazás esetén végleges.	– Manuális alkalmazás esetén előfordulhat, hogy a halak nem kábulnak el. – Sérülhet a fej.
	Szivárványos pisztráng	– Helyes alkalmazás esetén végleges.	– Manuális alkalmazás esetén előfordulhat, hogy a halak nem kábulnak el.
Élve hűtés szén-dioxiddal	Lazac	– A <i>rigor mortis</i> lassú beállta lehetővé teszi a <i>rigor mortis</i> megelőző filézést.	– A halak nem kábulnak el. – A módszer stresszt vált ki.
Jégen vagy jeges vízben való fullasztás	Farkassüger Aranydurbincs Szivárványos pisztráng	– Könnyű használni. – Élelmiszer-minőség és -biztonság.	– A hőmérséklet zuhanása stresszel jár a halak számára.

* A halak nem kábulnak el, ha a kábítási módszer nem hatékony. Az elektromos és ütés általi kábítás esetében ez azt jelenti, hogy nem áll be azonnal eszméletvesztés.

Az OIE az elektromos vagy mechanikus módszerek (például ütés általi kábítás) használatát javasolja a tenyésztett halak leölésére. Az egyéb módszerek – beleértve a szén-dioxiddal való élve hűtést, a szén-dioxiddal való kábítást, a jeges vízben való hűtést és az azt követő elektromos kábítást, illetve a jégen való fullasztást – nem felelnek meg az OIE szabványainak. A vizsgálati jelentés megállapította, hogy a levágás során az OIE szabványainak való megfelelés nagyban függ az adott fajtól és az alkalmazott módszerektől a következő bekezdésekben nagy vonalakban ismertettek szerint.

A lazac esetében a levágás akkor felel meg az OIE szabványainak, ha ütéssel történik, és ez a Norvégiában, az Egyesült Királyságban és Írországon alkalmazott fő módszer. Ugyanakkor kevésbé felel meg a szabványoknak az elektromos kábítás, amely esetében a halak orientációja gyakran nem megfelelő, ami nem megfelelő kábítást eredményez. Norvégiában és Írországon továbbra is használatos – noha nagyon korlátozott mértékben – a szén-dioxiddal való élve hűtés, amely nem felel meg az OIE szabványainak, és a jelentés szerint ez a gyakorlat 2018-ra megszűnik.

Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban és Németországban a ponty levágása csak részben felel meg az OIE szabványainak. A leggyakoribb módszer a manuális ütés (fejre mért ütés). Ugyanakkor Lengyelországban a pontyok legfeljebb 10 percet töltenek a levegőn, ami stresszt okoz. Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban és Németországban elektromos kábítás is használatos, de az ehhez használt berendezések hatékonyságáról nem állnak rendelkezésre információk.

A szivárványos pisztráng leölése Dániában, Franciaországban és Olaszországban részben megfelel az OIE szabványainak, Lengyelországban azonban nem felel meg ezeknek a szabványoknak. Dániában és Olaszországban elektromos kábítás alkalmazására kerül sor. Ugyanakkor a berendezések kialakítására vonatkozó adatok hiányosak, ezért nem ismert, hogy az elektromos kábítás megfelel-e az OIE szabványainak. A szivárványos pisztráng manuális leütése megfelel az OIE szabványainak, amennyiben megfelelő a végrehajtása. Dániában és Lengyelországban jégen való fullasztás alkalmazására kerül sor, ami nem felel meg az OIE szabványainak. Franciaországban a jeges vízben való hűtés és az azt követő elektromos kábítás, valamint (korlátozott mértékben) szén-dioxiddal történő kábítás használatos, és ezek közül egyik sem felel meg az OIE szabványainak.

Görögországban, Spanyolországban és Olaszországban továbbra is a farkassüger és az aranydurbincs jégen való fullasztása a fő levágási gyakorlat, de kísérleti jelleggel korlátozott számú halgazdaságban jelenleg is bevezetés alatt áll az elektromos kábítás.

3. táblázat A jelenlegi levágási módszerek összefoglalása, feltüntetve az OIE szabványainak való megfelelést

Halfaj	A tanulmányban szereplő ország	Levágás	
		Eredmény	Magyarázat
Lazac	NO	+/-	Ütés (megfelel a szabványoknak). Szárason történő elektromos kábítás: csak 25–30 % orientációja megfelelő, bár ez az arány növekszik (e 25–30 % vonatkozásában a leölés megfelel a szabványoknak). Az elektromosan elkábított hal leölése a kopoltyú átvágásával (nem felel meg a szabványoknak), illetve leütéssel vagy lefejezéssel (megfelel a szabványoknak). Élve hűtés szén-dioxiddal (nem felel meg a szabványoknak).
	UK	✓	Megfelel a szabványoknak.
	IE	+/-	Ütés. Szén-dioxiddal történő kábítás 7–8 %-ban (nem felel meg a szabványoknak).
Ponty	PL	+/-	Manuális ütés. Az elektromos kábítóeszköz nem a főbb gyártók terméke.
	CZ	+/-	Az elektromos kábítóeszköz nem a főbb gyártók terméke, és nem kerül sor leölési módszer alkalmazására.
	DE	+/-	Manuális ütés. Az elektromos kábítóeszköz nem a főbb gyártók terméke.
Szivárványos	DK	+/-	Az elektromos kábítóeszköz nem a főbb gyártók terméke.

Halfaj	A tanulmányban szereplő ország	Levágás	
		Eredmény	Magyarázat
pisztráng			Továbbá jégen való fullasztás.
	FR	+/-	Manuális ütés. Ugyanakkor szén-dioxiddal történő kábítás, valamint jeges vízben való hűtés és az azt követő elektromos kábítás is használatos.
	IT	+/-	Az elektromos kábítóeszköz nem a főbb gyártók terméke.
	PL	✘	Jeges vízben való fullasztás szállító járművön, a halgazdaságban vagy vágóhídon.
Farkassüger	GR	✘	Jégen vagy jeges vízben való fullasztás.
	ES	✘	Jégen vagy jeges vízben való fullasztás.
	IT	✘	Jégen vagy jeges vízben való fullasztás.
Aranydurbincs	GR	✘	Jégen vagy jeges vízben való fullasztás.
	ES	✘	Jégen vagy jeges vízben való fullasztás.
	IT	✘	Jégen vagy jeges vízben való fullasztás.

✓ OIE – valószínűleg megfelel az OIE szabványainak

✘ OIE – valószínűleg nem felel meg az OIE szabványainak

+/- OIE – a használt módszertől és berendezésektől függően megfelelhet az OIE szabványainak

A tanúsított ökológiai akvakultúrák termelés esetében használt levágási technikákra vonatkozó szabályok tekintetében a 9. lábjegyzetben hivatkozott bizottsági jelentés megállapításai megerősítik, hogy a levágásra vonatkozó ellenőrzési rendszer alkalmazása – a 889/2008/EK rendelet 25h. cikkének (5) bekezdésében nagy vonalakban ismertetteknek megfelelően – megfelelő.

2.2. Nemzeti jogszabályok és iránymutatások

A rendelet 27. cikke (1) bekezdésének második albekezdése értelmében a tagállamok uniós szabályok hiányában fenntarthatnak vagy elfogadhatnak a halak levágás vagy leölés során való védelmére vonatkozó nemzeti szabályokat. A tanulmány megállapította, hogy a vizsgált tagállamokban és EGT-államokban léteznek vonatkozó nemzeti jogszabályok és iránymutatások, de ezek nincsenek olyan jól kidolgozva, mint a szárazföldi haszonállatok esetében, noha a halak jólétével kapcsolatos növekvő tudatosság hatására javul a helyzet.

A tanulmány által vizsgált öt faj esetében a szállítás és a levágás során biztosítandó állatjólétet is magukba foglaló egyéni szabványok végrehajtására elsősorban a lazac esetében, kisebb mértékben a szivárványos pisztráng, illetve korlátozott mértékben a farkassüger és az aranydurbincs esetében kerül sor. Nagyon kevés pontygazdaságra vonatkoznak egyéni jóléti szabványok. A 4. táblázat teljes körű áttekintést nyújt a vizsgált országok nemzeti jogszabályairól, iránymutatásairól és egyéni szabványairól.

4. táblázat A tenyésztett halak levágásával kapcsolatos állatjóléti szempontokat szabályozó jogszabályok és nemzeti iránymutatások vagy bevált gyakorlatok gyűjteménye

Ország	Jogszabályok	Nemzeti iránymutatások vagy egyéni szabványok
NO	– Az 1099/2009/EK rendelet és az 1250/2006. számú norvég rendelet meghatározza a halak jólétére vonatkozó általános követelményeket.	– A Norvég Élelmiszer-biztonsági Hivatal (NFSA) átfogó útmutatást készített az ágazat számára az akvakultúrárs állatoknak a levágás során biztosítandó megfelelő jólétére vonatkozó követelmények tekintetében¹².
UK	– Az 1099/2009/EK rendelet – A 2006. évi állatjóléti törvény – Az állatok jóléte a leölés során (Skócia), 2012. évi rendelet. A 2012. évi 321. számú jogszabályi eszköz – Az állatok jóléte (Szállítás) (Anglia), 2006. évi rendelet (és az ezzel egyenértékű jogszabály Skóciában és Írországban)	– A tenyésztett halak jólétéről szóló vélemény, a tenyésztett állatok jólétével foglalkozó bizottság, 2014 – Bevált gyakorlatok gyűjteménye¹³
IE	– Az 1099/2009/EK rendelet – A 2012. évi állategészségügyi és -jóléti törvény	– A lazacfélék akvakultúrájára vonatkozó írországi halegészségügyi gyakorlatok gyűjteménye (2014) – A tenyésztett lazacfélék egészségügyi kézikönyve (2011)¹⁴
PL	– Az 1099/2009/EK rendelet; Állatvédelmi törvény (111. szám, 724. tétel; 1998, 106. szám, 668. tétel)	– A bevált gyakorlatok gyűjteménye (Kodeks Dobrej Praktyki), 2014
CZ	– Az 1099/2009/EK rendelet – A 246/1992 Coll. törvény az állatok erőszak elleni védelméről, a módosítások szerint – A 245/1996 Coll. rendelet a kábítási/leölési módszerekről – A 382/2004 Coll. rendelet a kábítási/leölési módszerekről – A 99/2004. számú törvény a halastavak kezeléséről, beleértve a haltenyésztést	– Az 5/2015. számú iránymutatás az utcán árusított halakról/értékesítési helyekről
– DE	– Az 1099/2009/EK rendelet – Az állatok leöléssel és levágással kapcsolatos védeleméről szóló törvény (Verordnung zum Schutz von Tieren im Zusammenhang mit der Schlachtung oder Tötung und zur Durchführung der Verordnung (EG) Nr. 1099/2009 des	– Bevált higiéniai gyakorlat (1994) (Verordnung über die hygienischen Anforderungen an Fischereierzeugnisse) – Bevált gyakorlat a

¹²https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/veiledere/veileder_fiskevelferd_ved_slakteri_for_akvakulturdyr_2014.9471/binary/Veileder%20fiskevelferd%20ved%20slakteri%20for%20akvakulturdyr%202014

¹³<http://thecodeofgoodpractice.co.uk/chapters/>

¹⁴http://www.fishhealth.ie/FHU/sites/default/files/FHU_Files/Documents/FarmedSalmonidHealthHandbookOctober2011.pdf

Ország	Jogszabályok	Nemzeti iránymutatások vagy egyéni szabványok
	Rates (Tierschutz-Schlachtverordnung -TierSchIV)	pontytenyésztésben (ponty) (gute fachliche Praxis der Teichwirtschaft in Brandenburg) –
DK	– Az 1099/2009/EK rendelet –	– Nincs (az illetékes hatóság felmérése)
FR	– Az 1099/2009/EK rendelet – Note de service 2007-8016 de la DGAL du 16 janvier 2007 (DGAL/SDSPA/N2007-8192)	– <i>(nem érkezett válasz az illetékes hatóságtól)</i>
IT	– Az 1099/2009/EK rendelet	– Nincs (az illetékes hatóság felmérése)
GR	– Az 1099/2009/EK rendelet	– Két körlevél a tenyésztett halak jólétéről (2015. március 23., 2015. június 9.)
ES	– Az 1099/2009/EK rendelet –)	– A halak leölésével kapcsolatos bevált gyakorlat (Piscicultura; Guia de practica correctas para el sacrificio; 2016; AEONOR)

3. Társadalmi-gazdasági megállapítások

Az 5. táblázat bemutatja a halak, rákfélék, puhatestűek és egyéb vízi szervezetek nemzeti akvakultúrák termelését a 2009–2013 közötti időszak vonatkozásában az akvakultúrák termeléssel foglalkozó 19 legfontosabb EGT-államban, amelyek termelése az EGT-államok akvakultúrák termelésének 99 %-át adja. A 6. táblázat áttekintést nyújt a tanulmány során vizsgált országokban tenyésztett halak átlagos mennyiségéről.

5. táblázat Akvakultúras termelés 19 EGT-államban, 2009–2013 (1 000 tonna élősúly)

EGT-állam	2009	2010	2011	2012	2013	Változás (2009– 2013)	Az EGT össztermelésének aránya (2013)
Norvégia	962	1 020	1 144	1 321	1 248	29,7 %	50,5 %
Spanyolország	267	252	272	264	224	-16,1 %	9,0 %
Egyesült Királyság	197	201	199	206	203	3,4 %	8,2 %
Franciaország	234	225	207	205	201	-14,2 %	8,1 %
Olaszország	162	153	164	163	163	0,1 %	6,6 %
Görögország	122	121	111	111	114	-6,6 %	4,6 %
Hollandia	56	67	44	46	60	8,5 %	2,4 %
Dánia	35	36	36	35	38	7,3 %	1,5 %
Lengyelország	37	31	29	32	35	-3,6 %	1,4 %
Írország	48	46	44	36	34	-28,0 %	1,4 %
Németország	39	41	39	26	25	-35,0 %	1,0 %
Cseh Köztársaság	20	20	21	21	19	-3,6 %	0,8 %
Magyarország	15	14	16	15	15	0,6 %	0,6 %
Finnország	14	12	11	13	14	-0,1 %	0,6 %
Svédország	9	11	13	14	13	56,5 %	0,5 %
Bulgária	7	8	6	6	12	80,8 %	0,5 %
Horvátország	14	14	13	10	12	-15,5 %	0,5 %
Románia	13	9	8	10	11	-16,2 %	0,4 %
Portugália	7	8	9	10	10	49,6 %	0,4 %
A 19 tagállam összesen	2 255	2 290	2 386	2 544	2 451	8,7 %	99,1 %
Az EGT összesen	2 271	2 306	2 403	2 563	2 473	8,9 %	100,0 %

Forrás: FAO, Globális halászati és akvakultúras statisztika, a 2016.1.2-i verzió. A dőlt betűvel szedett adatok előrejelzések.

6. táblázat Vállalkozásonkénti átlagos halmennyiség a kiválasztott uniós tagállamokban

	Nemzeti értékesítési volumen (tonna)	Vállalkozások száma	Vállalkozásonkénti átlagos mennyiség (tonna)
GR (2014)	118 080	248	476,1
UK (2013)	203 263	548	370,9
DK (2013)	46 297	130	356,1
IT (2013)	153 944	587	262,3
IE (2013)	34 667	283	122,5
ES (2013)	231 738	3 023	76,7

	Nemzeti értékesítési volumen (tonna)	Vállalkozások száma	Vállalkozásonkénti átlagos mennyiség (tonna)
FR (2013)	227 601	2 988	76,2
PL (2013)	31 267	846	37,0
DE (2016)	20 936	5 952	3,5

Forrás: HTMGB-adatbázis, kivéve Németországot (Német Szövetségi Statisztikai Hivatal)

3.1. A levágási gyakorlat gazdasági elemzése

A vizsgálati jelentésben szereplő társadalmi-gazdasági elemzés figyelembe vette az öt vizsgált faj, illetve a környezet (hidegvízi tengeri, mediterrán tengeri, édesvízi) közötti különbségeket. Az elemzés emellett a vállalkozások méretében és a termelési módszerekben megfigyelhető eltéréseket is figyelembe vette, mert ezek fontos tényezők az állatok jólétének értékelése során. Az egyes vállalkozások és országok közötti nagyobb eltérések főként egyéb olyan költségtényezőkre vezethetők vissza, amelyek nem szerepelnek a vizsgálati jelentésben, például a haltakarmány költségei, a munkaerőköltségek és a működési költségek¹⁵.

A vizsgált országokban minden vizsgált faj vonatkozásában sor került a vizsgálat tárgyát képező fajok átlagos akvakultúras gazdasági esetében a hatékonyabb állatjóléti gyakorlatok alkalmazásához kapcsolódóan 2009 óta felmerült további beruházási és éves költségek kiszámítására. Ide tartoznak a kábítás, leölés és levágás során biztosítandó nagyobb mértékű állatjóléttel kapcsolatos további költségek. A további kapcsolódó költségek kiszámítása során feltételezhető, hogy minden akvakultúras gazdaságnak saját elsődleges feldolgozást kell folytatnia, és az átlagos vállalkozások nem alkalmaznak jóléti gyakorlatokat.

Lazac

Az OIE szabványainak való megfelelés érdekében (lásd a jelentés 2.1. szakaszát) a tanulmány feltételezte, hogy minden halgazdaság esetében beruházási költségek merülnek fel egy elektromos vagy mechanikus kábítóeszköz, valamint egy automata lefejező berendezés vonatkozásában, és megállapította, hogy a gazdaság átlagos mérete alapján viszonylag kicsi a kielégítőbb állatjóléti gyakorlatok alkalmazásának többletköltsége. A tanulmány szerint a legolcsóbb többletköltség 2 eurócent/kg, vagyis az értékesítési ár 0,5 %-a (Egyesült Királyság), a legdrágább pedig 9 eurócent/kg, azaz az értékesítési ár legfeljebb 1,5 %-a (Írország). A nagy forgalmú és magas munkaerőköltséggel járó vágóhidakon a beruházás akár költségmegtakarításhoz is vezethet. Mivel azonban a tagállamok és az EGT-államok lazactenyésztésében már nagyarányú az állatjóléti gyakorlatok alkalmazása, viszonylag kevés vállalkozásnak kell beruházásokat eszközölnie ahhoz, hogy megfeleljen az OIE szabványainak, ezért a versenyképességre gyakorolt hatás valószínűleg kicsi lesz.

Ponty

¹⁵ A HTMGB-nek az ágazat termeléséről és gazdasági teljesítményéről szóló jelentései részletesebben és átfogóbban foglalkoznak ezekkel a költségtényezőkkel.

A levágási volumen tekintetében való méretgazdaságosság jelentős hatással van az állatjóléti intézkedések költségeire. Ez egyértelmű volt, amikor sor került az elektromos kábítás és az azt követő lefejezés értékelésére a pontyok levágásához kapcsolódó nagyobb mértékű állatjólét szempontjából, és a lazacfélékkel foglalkozó tipikus vállalkozásokhoz képest sokkal kisebb a levágási volumen. A többletköltségek jelentősen eltértek az egyes vizsgált országok között: a legalacsonyabbak Lengyelországban voltak (6 eurócent/kg), míg Romániában és Németországban 41 eurócent/kg, illetve 58 eurócent/kg volt a többletköltség.

A ponty fogyasztására főként a termelő országban kerül sor, és a pontytermelés a tipikus termelési rendszerekben 2009 és 2013 között állami támogatás nélkül általában nem volt nyereséges. Valószínűleg a kisebb gazdaságok néznek szembe a legnagyobb nehézségekkel az állatjólét előmozdítását célzó beruházások tekintetében, és versenyhátrányban lehetnek. Mivel a világ pontytermelésének csak nagyon kis részét érinti az export (beleértve az újrakivittelt), az állatjóléti intézkedések nemzetközi versenyképességre gyakorolt hatásai várhatóan korlátozottak (noha ahogy az 1. ábrán látható, az önköltségi árra gyakorolt hatások jelentősek lehetnek).

Szivárványos pisztráng

A szivárványos pisztráng levágása esetében az OIE szabványainak való megfeleléshez szükséges beruházási követelményeket illetően a tanulmány feltételezte az alábbiakat: 1) elektromos kábítás a vízben, és 2) ütés általi kábítás szárazon, majd mindkét esetben a kopoltyú manuális átvágása. A ponty esetében a többletköltségek hatása jelentősen eltért a méretgazdaságosságtól függően, és a többletköltségek a becslések szerint 4 eurócent/kg (Dánia) és 24 eurócent/kg (Franciaország) között mozogtak. Olaszországban, ahol a vágóhidakon nagy a forgalom és magasak a munkaerőköltségek, a jelentés szerint 6 eurócent/kg volt a megtakarítás. Az ütés általi kábítás költségesebb módszer, és a költséghatás nagyobb lesz, különösen a mezőgazdasági kistermelők esetében, például Franciaországban.

Farkassügér és aranydurbincs

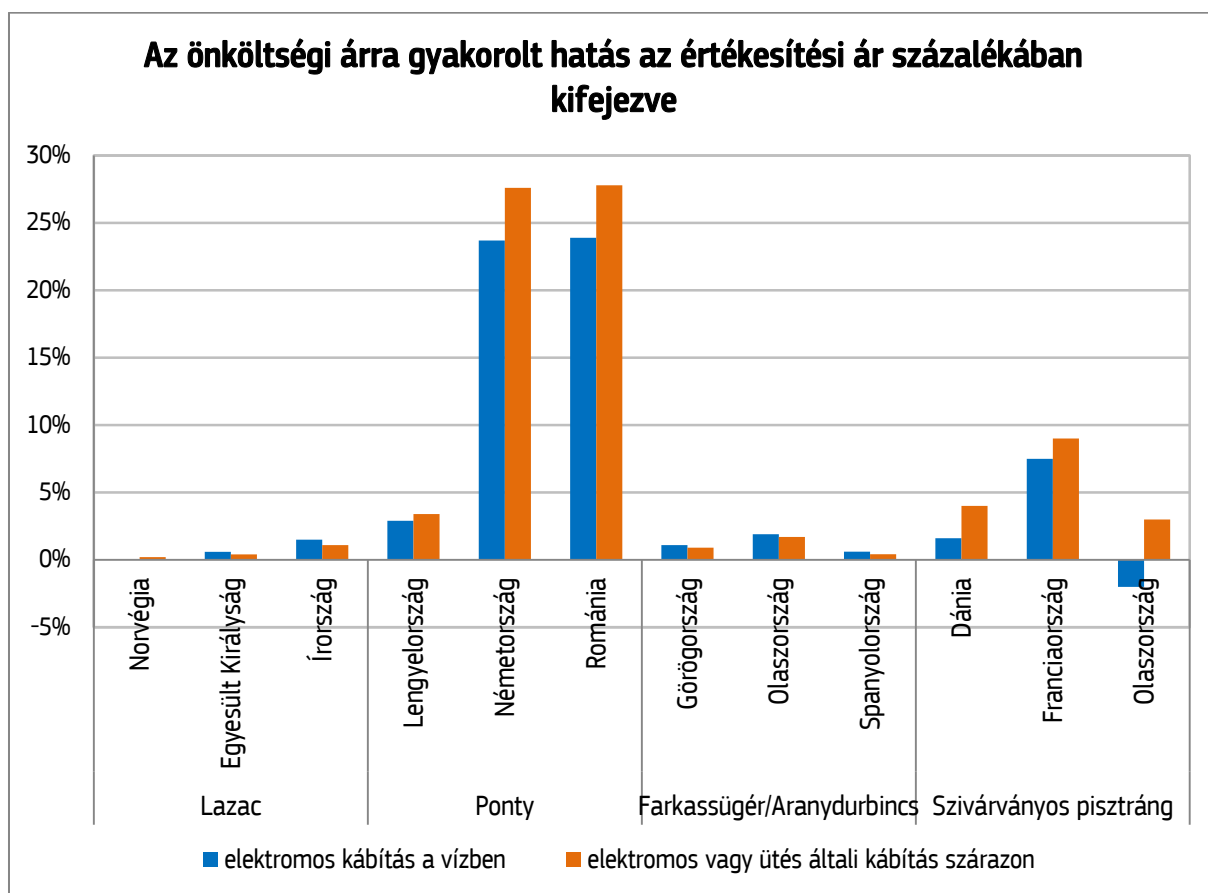
A farkassügér és az aranydurbincs esetében egyaránt az alábbi beruházások figyelembevételére került sor a levágáshoz kapcsolódó állatjólét előmozdítása érdekében: 1) elektromos kábítás a vízben, és 2) elektromos kábítás szárazon, majd mindkét esetben jeges vízben és tengervízben való hűtés.

A további egységköltségek némi eltérést mutatnak az egyes módszerek esetében, de nagyobb mértékben változnak az egyes országok között a vállalkozások méretének megfelelően. Spanyolországban – ahol a legnagyobb vállalkozások találhatóak – a további egységköltség mindkét módszer esetében 4 eurócent/kg volt. Görögországban a módszertől függően 5-6 eurócent/kg, míg Olaszországban – ahol a legkisebb vállalkozások találhatóak – 11-13 eurócent/kg volt a további egységköltség. Bár a költségek meglehetősen kis mértékben nőnek, még a viszonylag kis mennyiségben termelők számára is, például Olaszországban, a legtöbb ilyen gazdaságban a haszonkulcs elrettentheti a termelőket a beruházásoktól.

A vizsgálati jelentés összességében azt állapította meg, hogy általában véve a farkassügér és az aranydurbincs termelése sem volt nyereséges állami támogatás nélkül a 2009 és 2013 közötti időszakban a legnagyobb termelő tagállamokban. Ezért nehéz lehet a termelők számára az állatjólét előmozdítása érdekében szükséges beruházások végrehajtása.

Az 1. ábra összefoglaló áttekintést nyújt azzal kapcsolatban, milyen hatást fejt ki az állatjóléti gyakorlatok előmozdítása a tenyésztett halak önköltségi árára a vizsgálat tárgyát képező országokban (€/kg).

1. ábra: Az állatjóléti gyakorlatok előmozdításának hatása a tenyésztett halak önköltségi árára a vizsgált tárgyat képező országokban (€/kg)

4. A megállapítások korlátai

A megrendelt vizsgálati jelentésben elvégzett gazdasági elemzés felhasználta a levágás vonatkozásában biztosítandó állatjólét előmozdításához szükséges berendezések költségeivel kapcsolatban korlátozottan elérhető információkat. Az elemzés az egyes fajokkal foglalkozó átlagos vállalkozásokon alapul az egyes vizsgált országokban. Ugyanakkor feltételezhető a nagy forgalmú vállalkozások méretgazdaságossága. A beruházások megtérülése is jelentősen eltér az egyes halfajok vonatkozásában.

A kisebb éves termelési volumennel rendelkező vállalkozások esetében a beruházási költségek jelentősen magasabbak, mint a nagyobb vállalkozások esetében. Az azonosított berendezések kapacitása jelentős időn keresztül kihasználatlan maradhat. Elképzelhető, hogy alternatív – alacsonyabb költségű – berendezések lesznek elérhetők a kisebb létesítmények számára. A tanulmány időpontjában azonban nem voltak elérhetők ilyen alternatívákkal kapcsolatos információk.

A megállapítások további korlátai közé tartozik a vizsgálat során a kábítással és leöléssel kapcsolatos tényleges költségekre vonatkozóan beszerzett adatok minősége, különösen a pénzügyi és a bizalmas üzleti adatokat illetően. Ez főként az ágazat alacsony visszajelzési

arányára vagy arra a tényre vezethető vissza, hogy a számviteli gyakorlatuk nem bontotta le ezeket a költségeket. Ahol az ágazat nem kielégítő visszajelzést adott a költségekről, a berendezések gyártóitól származó becslések kerültek felhasználásra, ami nem feltétlenül tükrözi a tényleges működési költségeket. Azt is meg kell jegyezni, hogy a tanulmány egy adott referencia-időszakra – a 2009–2013 közötti időszakra – összpontosított, ami nem feltétlenül tükrözi a hosszabb időszakokban vagy az azóta eltelt időszakban megfigyelhető tendenciákat.

5. Következtetések

Az 1099/2009/EK rendeletben szereplő, a halak levágása során biztosítandó állatjólétre vonatkozó általános követelmények összességében hozzájárultak egy keretrendszer kidolgozásához a nemzeti jogszabályok és iránymutatások vonatkozásában az Európai Unióban tenyésztett halak, különösen a lazac jólétét illetően.

A levágás tekintetében az OIE szabványainak való megfelelés mértéke fajonként eltér. A lazac esetében a bevált gyakorlatok többsége – kevés kivétellel – használatban van a vizsgált országokban. A ponty és a szivárványos pisztráng esetében a megfelelés mértéke módszerenként eltér. A farkassüger és az aranydurbincs esetében a vizsgált országok nem felelnek meg az OIE szabványainak.

A gazdasági elemzés arról tanúskodik, hogy a termelési költségekben mutatkozó eltérések oka főként az ágazat szerkezetében keresendő, és bizonyos előnyök származnak a méretgazdaságosságból. Ahol létezik ilyen méretgazdaságosság, az állatjóléti gyakorlatok előmozdítása valószínűleg csak kis hatást gyakorolt az önköltségi árra, míg a kisebb gazdaságok esetében valószínűleg sokkal nagyobb a hatás. Az egyes vállalkozások és országok közötti nagyobb eltérések főként egyéb olyan tényezőkre vezethetők vissza, mint például a haltakarmány költségei, a munkaerőköltségek és a működési költségek.

A lazaccal és a szivárványos pisztránggal foglalkozó nagyobb halgazdaságok esetében megállapítást nyert, hogy az állatjólét előmozdítására irányuló befektetések munkamegtakarítást eredményezhetnek, ami jelentősebb lehet, mint a beruházási költségek.

A megrendelt vizsgálati jelentés megállapításai arról is árulkodnak, hogy az ágazat egésze fokozatosan, de folyamatosan előmozdítja a halak jólétét: erről tanúskodik az emberségesebb módszerek, például az elektromos kábítás fokozódó használata, az olyan egyéb módszerek használatának fokozatos megszüntetése, mint a szén-dioxiddal történő kábítás¹⁶, valamint az egyéni szabványok elfogadása. Ugyanakkor továbbra is előrelépésre van szükség néhány halfaj, például a farkassüger és az aranydurbincs jólétének előmozdítása érdekében. A

---

¹⁶ A holland hatóságok 2017. október 17-én értesítették a Bizottságot egy olyan új nemzeti rendeletervezetről, amely betiltja az európai angolna jelenlegi hagyományos levágási módszereit az emberséges elektromos kábítás érdekében (értesítés: 2017/0406/NL).

tanulmány megállapításait alátámasztja a Bizottság 2014 és 2015 között készült átfogó jelentése¹⁷ is.

Ebben a szakaszban a Bizottság úgy véli, hogy a bizonyítékok alapján nem megfelelő konkrét követelményeket javasolni a halak leölésük során való védelmére, figyelembe véve, hogy a rendelet célkitűzései önkéntes intézkedésekkel is megvalósíthatók, ahogy azt az utóbbi években az ágazat által bevezetett fejlesztések is tanúsítják. Azt is fontos megjegyezni, hogy ez egy viszonylag új és nagyon sokrétű ágazat az egyéb hagyományos haszonállat-tenyésztési rendszerekhez képest, és a nagyobb mértékű állatjólétet biztosító technológia jelenleg fejlesztés alatt áll. Az ilyen folyamatban lévő fejlesztések alapján a Bizottság megállapítja, hogy amennyiben további útmutatásra van szükség, azt legjobb lenne tagállami szinten biztosítani. A Bizottság mindenesetre továbbra is nyomon követi a fejleményeket ezen a területen.

Ugyanakkor azt is fel kell ismerni, hogy az egyes rendszerek átalakítására irányuló további kutatásokra van szükség az olyan halfajok vonatkozásában, amelyek tekintetében hatékonyabb technikák kidolgozására van szükség.

A Bizottság ezért fontosnak tartja az érdekelt felek további párbeszédeit, hogy olyan konkrét kezdeményezéseket és projekteket részesítsenek előnyben ezen a területen, amelyek kölcsönösen előnyösek lehetnek gazdasági és állatjóléti szempontból egyaránt. Ez alapján a Bizottság az uniós állatjóléti platformon¹⁸ keresztül kidolgozta e párbeszéd rendszerezettebb és láthatóbb kereteit. E platform elsődleges célja, hogy lehetőséget biztosítson az érdekelt feleknek (állatjóléti szervezetek, tudósok, állatorvosok, gazdálkodók, élelmiszer-feldolgozók, élelmiszer-kiskereskedők stb.) az aggályaik kifejezésére, valamint az ismeretek és az erőforrások megosztására a közös tevékenységek érdekében.

---

¹⁷ Áttekintő jelentése az úszós halfajok akvakultúrájára vonatkozó szabályok végrehajtásáról, http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95

¹⁸ A Bizottság határozata (2017. január 24.) az „állatjóléti platform” bizottsági szakértői csoport létrehozásáról, C/2017/0280, HL C 31., 2017.1.31., 61. o.